CZU: 811.135.1’0

Lidia CODREANCA
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

TENTATIVE DE CODIFICARE A LIMBII „MOLDOVENEȘTI” (1926-1932)

Attempts to code the „Moldavian” language (1926-1932)

Abstract: The present article elucidates the unsuccessful efforts of the Linguistic Scientific Committee of the Moldavian Autonomous Soviet Socialist Republic (RASSM) (1926-1932). This committee was supported by the new linguistic policy of the Communist Party of USSR- the *linguistic construction*, meant to create the terminological vocabulary of the „Moldavian” language (a vocabulary which is totally different from the Romanian language) based on the spoken language and the Russian alphabet; the article reveals also the ways of forming the new terms, which were in fact artificially created through derivation, calque translation and transformations of the lexicon.

Key words: codification, linguistic construction, derivation, calque, transformation of the lexicon.

Rezumat: Articolul elucidează eforturile eșuante ale Secției Lingvistice a Comitetului Științific Moldovenesc din RASSM (1926-1932), comitet susținut de noua politică lingvistică a PC al URSS – *construcția lingvistică*, de a crea lexicul terminologic al limbii „moldovenești” (un lexic absolut diferit de cel al limbii române) pe baza graiului viu și a grafiei ruse; articolul relevă și căile de formare a noilor termeni, în esență artificiali, prin derivare, calchiere și relexicalizare.

Cuvinte-cheie: codificare, construcție lingvistică, derivare, calchiere, relexicalizare.

În pas cu noua politică lingvistică a URSS – *construcția lingvistică*, în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească s-a încercat asiduu a crea o nouă limbă romanică de Est, diferită de limba română, limbă cu o nouă denumire care să corespundă denumirii noii formațiuni statale. În știința despre limbă și societate (sociolingvistica) e binecunoscut faptul că, „denumirea limbilor comportă o miză care se apropie de legitimitatea socială și politică (și de dimensiunea identitară)” (Canut, 2001, p. 444), iar legitimitatea socială și politică în anii 1924-1940 în spațiul transnistrean era una tendențioasă, separaționistă.

Cu referire la separaționismul lingvistic dependent de politica lingvistică Christian Baylon observă că: „De foarte multe ori deciziile politice sunt orientate mai mult asupra valorii simbolice ca factor de unificare sau de separatism într-o comunitate, decât asupra necesităților reale ale comunicării” (1996, p. 173).

BDD-A29168 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

De menționat că, în anii 1926-1932 s-a încercat a **codifica** varianta vorbită a limbii române, de aceea considerăm necesar a preciza termenul evidențiat. În studiile sociolingvistice ale autorilor consacrați (Baylon, Robillard, Baggioni, Knecht ș.a.) constelația conceptuală *standardizare*, *codificare* și *normare a limbii* are un șir imens de definiții și interpretări, fie că sunt considerate sinonime, fie că se fac niște distincții nete între aceste noțiuni. Nu vom stărui asupra lor, am preferat termenul *codificare*, deoarece: „Pentru a evita riscul confuziei, e util a considera (că normarea este una dintre tendințele spontane ale comunităților lingvistice (și, deci, a limbilor), în timp ce codificarea este un efort deliberat (n.n.-L.C.) de amenajare și sistematizare" (Robillard, p. 214), iar atunci când sunt vizați autorii implicați în procesul codificării propriu-zise: „codificarea este considerată un domeniu de activitate specific oamenilor care veghează asupra limbii, asemenea scriitorilor, gramaticilor, profesorilor ș.a." (Baylon, 1996, p. 165).

Revenind la ideea avizată în titlu, tentative de codificare a limbii moldovenești în anii 1926-1932, vom reține că articolul de față își restrânge investigația asupra lexicului, ca fiind unul dintre cele trei mari aspecte esențiale ale limbii aflate în procesul codificării alături de grafie și gramatică, și vom ține cont de faptul că „procesul codificării acceptă în mod obiectiv care dintre formele limbii poate fi considerată normată" (Diccionari..., 2001, p. 67).

De asemenea, nu este lipsit de importanță a reține că, în RASSM „acei care vegheau" nemijlocit asupra limbii erau membrii Secției Lingvistice a Comitetul Științific Moldovenesc, format la 30 decembrie 1926, secție condusă de lingvistul Leonid Madan, printre colaboratori numărându-se I.F. Goian, A.G. Ignatovici, G.I. Buciușcanu ș.a**.**

Privitor la noul lexic al limbii moldovenești, creat de către Secția Lingvistică a sus-numitului Comitet Științific, am atestat o informație destul de plauzibiă într-un raport de activitate al acesteia pe anii 1927-1928: „Săcțîia lingvisticî amu pitreci mari lucru 'nfăptuirea termenologhiii moldovnești în breasla disțâplinilor științâinicî și disțâplinilor, cari sî trec în școli. Mari parti din lucru ista deamu-i muntuit, dar totuș e s'a lunji încî pi v'o doi ani" (Материали ла даря ди самы а кырмий..., 1929, p. 157-158).

Într-un alt raport din 1930, scris în rusește și prezentat la Kiev comisiei moldo-ucrainene de pe lângă Academia de Științe a Ucrainei, conducătorul secției lingvistice, L. Madan vorbește deja despre modul concret, cum erau alcătuite cuvintele noi inexistente în limba română* (Traducerea ne aparține): „Noi formăm cuvinte mai întâi de la rădăcini moldovenești. Luăm cele mai tipice sufixe pe care le folosim în limba moldovenească deosebit de limba română. Apoi luăm cuvinte rusești și ucrainești sau cuvinte care s-au stabilit la noi și pe care le folosim ca pe ale noastre. Admitem și cuvinte internaționale. Cuvintele care sunt acceptate în toate limbile noi le introducem treptat. Depinde spre cine ne orientăm" (AOSPRM, fila 5).

Dezvăluirile lui Madan sunt confirmate întru totul de către îndrumarul în patru volume „Învățălnic pi obșteștiințî, temeliili zâdirii soțâalisti", Tirișpolea, anu 1931: a)„Învățălnic pi obșteștiințî anu a șinșea di-nvățământ, slobozâșu II" (7), b)„Învățălnic pi obșteștiințî anu a șăsa partea I" (8), c)„Învățălnic pi obșteștiințî anu a șăsa partea II" (9),

BDD-A29168 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

d),„Învățălnic pi obșteștiințî anu a șăptea di-nvățământ slobozâșu II” (10), îndrumar tradus din ucraineană de către I. Macrinici, I. Canna, N. Marcov.

Remarcăm de asemenea că, traducătorii celor patru volume ale îndrumarului utilizează aceleași cuvinte nou-create ce țin de *sfera social-politică*, *tehnico-agricolă* și *a industriei*, ceea ce denotă că termenii respectivi le-au fost deja recomandați de către Comitetul Științific.

Considerăm ca relevantă informația despre realizările Secției Lingvistice în anii 1926-1930 privind terminologia. Dintr-un raport, scris în rusește, al Comitetului Științific Moldovenesc de la 11 mai 1930 observăm că „pentru disciplinele școlare au fost creați termenii moldovenești în număr de 7500; în anii 1928-1929: aritmetica – 170, geometria – 553, algebra – 676, geografia – 880, științele sociale (sociologia) – 509, istoria – 810 = 4061; iar în anii 1929-1930: botanica – 477, geografia – 857, fizica – 1886, arta militară – 218 =3438. În total: 7499” (Из справки Молдавского научного комитета..., 1975, p. 249).

Termenii utilizați în cele patru volume ale *Învățălnicului pi obșteștiințî*, care constituie sursa investigației noastre, ne divulgă niște tentative de codificare pe baza graiului viu a lexicului noii limbi, diferite de limba română, tendințe ce țin de formarea cuvintelor prin *derivare*, *calchiere* și *relexicalizare*.

I.Derivarea: a) sufixală.

Cel mai vehiculat sufix utilizat fără discernământ se dovedește a fi sufixul rusesc **–nic**/**nișî** la plural și la D-G feminin/. Este atașat la rădăcini românești și rusești:

„forma glavnicî (7, p.3), industrialnic, gospodăriili artelnișî (7, p.4), comandnicî, acuratnic (7, p.5), partinicî, comunalnicî, colectivnicî, raioani grăuntnișî (7, p.7), vidernic, prilucrări colectivnișî, temelii realnișî, cadrili colectivnișî (7, p. 8), treptili culturnișî (7, p.9), produșârnic, producțâii marfnișî, așăzământurili statnișî, unirili cooperativnișî, culturili grăuntnișî, culturili păstarnișî (7, p.10), crediturî produșirnișî (7, p.11), sfatnic, statnic, gospodăriili sfatnișî (7, p.12), glavnic (7, p.14), gospodării grăuntnicî, pâni marfnicî, producțâi marfnicî (7, p.14),problema grăuntnicî (7, p.15), lucru corectnic (7, p.18), starea materialnicî, înslujârea veterinarnicî (7, p.19), gospodăria culturnicî, planu produșârnic (7, p.20), vajnicî, parcu tractornic (7, p.21), stănțâili tractornișî (7, p.22), a industriii mari mașânișî (7, p.23), gheneralnic, elementarnicî (7, p.24), îngrășământ iscusnic, gunoi iscusnic, individualnic, îngrășământ mineralnic, tovărășâili produșârnișî, stănțâili produșârnișî (7, p.28), partea activnicî (7, p.31), dizbatirea massnicî (7, p.38), internațâonalnicî (7, p.46), ivirea negativnicî (7, p.50), lucrărilor statnișî (8, p.5), industriinic, agrarnic, starea materialnicî (8, p.6), aparatu produșârnic (8, p.7), stăpânirea partinicî (8, p.12), gospodăria colectivnicî (8, p.13), glavnicî (8, p.15), cheltuirea uriețnicî, spori sărioznic (8, p.16), lucru concretnic, mărirea colosalnicî, uriețnic pas (8, p.17), lupta activnicî, linia gheneralnicî (8, p.18), țara agroindustrialnicî (8, p.20), minimalnic, maxâmalnic (8, p.21), vajnicî (8, p.23), producțâii marfnișî, scriitorii burjuaznișî (8, p.26), țarî agrarnicî, țarî industrialnicî (8, p.28), a tempurilor ghigantnișî, tempuri realnișî (8, p.31), rolu absoliutnic, săctoru individualnic, planu nou gheneralnic, planu nou concretnic (8, p.32), activnic îi susțân (8, p.35), colectivizarea massnicî,

BDD-A29168 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

gospodăria măruntî marfnicî (8, p.36), primejdia glavnicî (8, p.40), sămnu haracternic, massâli milionişi (8, p.41), înapoeri culturalnicî (8, p.43), niraţâonalnic (8, p.46), industriii cărbunişi (8, p.51), fundamentalnic (8, p.55), şercărili laboratornişi (8, p.61), lupta clasnicî, cârma statnicî (9, p.3), rânduieli burjuaznişi (9, p.4), imperializm dupăbătălinic (9, p.5), muntuirea grabnicî a crizusurilor, tipariu burjuaznic, celi mai vajnişi mărfi industrialnişi (9, p.6), săcrătariu gheneralnic a CŢ, împutânarea progesivnicî, săctoru soţâalistnic (9, p.7), respublica sfatnicî (9, p.10), potcojirea tehnicî şî organizaţâinicî, însămânţarea sărioznicî, scara culturnicî, sporiuri sărioznişi (9, p.13), capitaluri distulnişi (9, p.14), câşligul maxâmalnic, normalnic (9, p.15), cârma exploataţâinicî (9, p.16), ţăranu individualnic, colectivnic (9, p.22), pânea marfnicî (9, p.23), ideinicî (9, p.26), organizaţâili massnişi (9, p.27), sămnuri speţâalnişi (9, p.29), haracteru internaţâonalnic, periodicinic, legătura totdeaunicî (9, p.33), ţâfrili controlnişi (9, p.35), facti haracternişi (9, p.54), năvălirea intervenţâinicî, ştaburili gheneralnişi (9, p.58), proţântu recordnic (10, p.3), fundamentalnic, massnic, rolu colosalnic (10, p.4), tempuri urieşnişi (10, p.5), boroani tractornişi (10, p.8), apî iscusnicî, partea maşânilor importnişi, împrejiurării naturalnişi (10, p.9), îngrăşământu mineralnic (10, p.10), breasla zaharnicî, consărvnicî, conditernicî, produşirii consărvnişi, zavodurili margarinişi (10, p.12), ţântri produşârnişi (10, p.15), producţâii industrialnişi (10, p.20) planu finansnic, fondu răzărvnic (10, p.23), organizaţâia luptaşnicî, parcu tramvainic (10, p.28), plata realnicî (10, p.32), ajiutori mediţâinic (10, p.33), pozâtivnic (10, p.37), parc tractornic (10, p.49), hrănirea normalnicî (10, p.54), gospodăriii laptarnişi (10, p.55) lucru veterinarnic (10, p.58), însămnătati actualnicî, zădanii ţântralnicî (10, p.63), năvălirili avantiurnişi" (10, p.68).

b) derivarea prefixală.

Ataşarea prefixului rusesc **pri-** la rădăcini româneşti:

„în prizâdirea gospodării săteşti (7, p.21), sî prizâdeascî gospodăria săteascî (8, p.22), trebu di prizâdit gospodăria ţărăneascî (8, p.22), în ajiunul prizâdirii ţării (8, p.28), din nou o pricătat şinşianca (8, p.29), gospodăria norodnicî pridomneşti (8, p.29), toatî grandioznişia mari a pricreşterii vinitului norodnic (8, p.30), pricreştiri a producţâii industrialnişi (8, p.31), planu di şinşi ani o pricătat dobândirea cărbunilui (8, p.50), trebu di prizâdit Donbasu (8, p.61), să-ş prizâdeascî lucru (8, p.53), fundamentalnic or şi prizâditi mai multi din zăvodurili cari amu sânt (8, p.55), pricreştirea soţâalistî (9, p.22), pricreştirea productului norodnic (9, p.25), prihotărăşti mărirea clasului lucrătoresc" (9, p.32).

II. Calchierea masivă a modelelor lexicale ruseşti:

„ţărănimea săraco-nijlocaşî (7, p.5), trebu totmăsurnic di-ntărit (7, p.8), întorlocări colectivo-cooperativnişi, tehnica săteano-gospodăreascî (7, p.9), eli totmăsurnic ajiutî ţărănimii (7, p.13), snopolegători (7, p.15), creştirea maşânozâdirii săteanogospodăreşti, stănţâili maşâno-tractornişi (7, p.16), di nicşorat sânifăşimea, jitocrescători, porcocrescători, oecrescători (7, p.17), interesurili măruntostăpânitoari, măsuropunirili agrotehnişi (7, p.20), acţâia tractoroţântrului, tractoro-ţântru o slobozât acţâi, stănţâi maşâno-tractornişi (7, p.21), gospodăriili săraco-nijlocaşî (7, p.22), tractorozâdirea noastrî

BDD-A29168 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

(7, p.23), în şirăzâli jitocrescătorilor (7, p.25), individualnic-sărac ori nijlocaş (7, p.28), planu norodogospodăresc (7, p.30), di organizat sămănăturontoarşirea dreaptî, pi temelia sămănăturontoarşirii (7, p.31), hotărârea sfătuirii totsoiuznişi, fânocosători, snopolegători (7, p.32), lucru trudocâtnic (7, p.34), purtarea fărâstăruinţî (7, p.35), preţuirea trudocâtnicî în trudozâli (7, p.36), înfolosârea sistemului trudocâtnic, plata trudocâtnicî (7, p.37), trudocâtniţa râdicî productivitatea trudii în colectiv (7, p.38), nicşoreazî sânifăşimea productului (7, p.39), sâmţurili măruntostăpânitoari (7, p.40), întroduşirea trudocâtniţâi, pâniprigătirili, împotrijirea vârşovului bogato-avut (7, p.43), zâdirea naţâonal-culturnicî, politica maristatnicî (7, p.44), mărirea sâniiniţâativii massâlor (7, p. 46), mari capilalompuniri, capitalompuniri în gospodăriili industrialnişi (7, p.47), a şovinilor maristatnişi (7, p.48), sâniiniţâativa locuitorimii (7, p.49), învăţământu di obşti di patrugrupcî, pi temelia şăptigrupşii, S`ezdu totucrainesc (7, p.50), trăe sânistatornic locuitorimea (8, p.3), pământo-stăpânitori (8, p.4), creşti fărâlucru, ascuţârea împotrivozâşirilor (8, p.5), productili săteano-gospodăreşi, preţurili trudocâtnişi (8, p.6), pământoînfolosârea (8, p.11), S`ezdu totsoiuznic, lichidarea fărâlucrului (8, p.17), în viaţa totzâlnicî (8, p.18), întrebuinţarea totzâlnicî (8, p.19), fărâpământnişia, împotrivozâşirili di clas (8, p. 20), împotrivozâşirili dinafarnişi (8, p.21), proletariatu întrinorodnic (8, p.23), încărcăturontoarşirea drumurilor di şer (8, p.27), încărcăturontoarşirea (8,p.28), starea întrinorodnicî, planu norodnicogospodăresc (8, p.30), maşânozâdirea săteano-gospodăreascî (8, p.32), în masştabu totlumesc (8, p.34), işârili antisfatnişi a bogătăşâmii, împotrivounirea iasta di clas (8, p.35), elementilor măruntoburjuaznişi (8, p.39), planurili industrialo-băneşti (8, p.41), electrozâdirea, stănţâili fabricozăvodnişi (8, p.46), pământorânduirea (8, p.49), disfăşurarea industriii chiatrocărbunişi (8, p.51), măsuropunirili practişi, lupta cu nigospodărnişia, di făcut naftoductu dila Groznâi (8, p.54), industria maşânozâditoari (8, p.55), gheroii tractorozâdirii (8, p. 56), metalurghia floratî (calc semantic!) (8, p.59), douî sâstemi împotrivopusî, înrâuriri totlumeşti (9, p.3), împotrivozâşirili di clas, capitalizmu dupăbătăliinic, imperilalizmu dupăbătăliinic (9, p.4), productili săteano-gospodăreşti, mărfi industrialnişi săteanogospodăreşti, întripunirili politiceşti (9, p.6), fărârăzultatu (9, p.7), săctoru partnicogospodăresc, săctoru măruntomarfnic (9, p.8), creştirea nişcării naţâonalnico-slobozâtoari (9, p.12), clasu lui sânistăpânitori (9, p.14), împotrivozâşirili clasnişi (9, p.18), păturili mărunto-burjuaznişi (9, p.20), unirea lucrătoro-ţărăneascî, cârma capitalisticomoşâierească (9, p. 21), c`ezdu totrusăsc, c`ezdu totucrainesc (9, p.31), sămnu clasnicotruditori (9, p.32), întărirea apărarovrednişiii URSS (9, p. 34), s`ezdu totmoldovnesc (9, p.36), sfatstatu, lucru sfatstaturilor, sfattârgu, lichidarea sfatsatilor, sângurâcritica (9, p.38), apărarovrednişia ţării (9, p.39), ţărili jiumătaticolonialnişi (9, p.44), cultura şeia obşteomineascî (9, p.48), prăjirea vechi maristatnicî marirusascî (9, p.51), măsuropuniri (10, p.3), îmbunătăţârea transportului nuntrizăvodnic (10, p.4), maşânozâdirea (10, p.5), paravozozâdirea, gazomotorilor şî gazovăzduhosuflătorilor, produşirea betonoînmesticătorilor, chiatrofărmătorilor, zăvodurili maşânozâdirnişi, industria maşânozâdirnicî (10, p.5), maşâni greli săteanogospodăreşti, bancobroşurili (10, p.6), fânocosâlşi, snopolegători (9, p.8), maşânoîndistularea săteanogospodăreacî (10, p.9), industria

BDD-A29168 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

lacoboelnicî, zăvoduri oasoprilucrătoari (10, p. 10), pivî fărîalcoolnicî, ţăsăturî bubmbacohârtiinicî (10, p.12), industria bumbacohârtiinicî (10, p.13), carnicombinaturili (10, p.14), grelimintoarşirea transportului, grelimintoarşirea porturilor (10, p.16), nicşurarea sânifăşimii cu 35 % (10, p.20), în chip unochipnic a produşirii industrialnişi sî numeşti standar (10, p.22), acţâili tractoroţântrului (10, p.24), am lichidat fărâlucru, în nădejdea sângurîcurjirii puterii di lucru, politica sângurîcurjirii (10, p.25), rol marisărioznic (10, p. 26), oamini lângîpartiinişi (10, p.27), planu industro-bănesc (10, p.28), industria fabrico-zăvodnicî (10, p.31), fermi legumarnico-lapnişi (10, p.36), pământondistularea gospodăriii ţărăneşti (10, p.37), dila trilancî la orânduiala dreaptî multolancî a sămănăturilor, rădăşinoroduri (10, p.41), raionu Ţântral negropământean (10, p.42), sămănăturili unosortnişi (10, p.50), sâstema trudocâtnicî, când nu era trudocâtniţî, în Crâm 80 di omuzâli o trecut la trudocâtniţî şî o înşeput a cheltui 40-60 di omuzâli (10, p.56), învăţătura totdiobşti (10, p.59), sî dizrădăşinăm împotrivozâşirili întri târg şî sat (10, p.60), proţăsurili producătorotehnişeşti (10, p.63), târgu totzâlnic (10, p.66), şovinizmu maristatnic (10, p.67), frontu unic împotrivosfatnic" (10, p.70).

III. Relexicalizarea /*utilizarea cuvintelor ruseşti*:

a) prin ataşarea dezinenţelor cazuale româneşti la substantive şi adjective ruseşti:

„zădania cilenilor (7, p.3), zapasurili disămânţî, cilenii arteruliror (7, p.4), aghitaţâi contrrevoliuţâonarî, poati sî pui ştraf (7, p.6), ţânta şî zădania lor, ghectari di pământ (7, p.12), linia partiii (7, p.14), „masotrestu", „soiuzsaharului" (7, p.17), biurocraţâi (7, p.18), rupirea zădăniilor, stanţâili (7, p.19), ţâfrili dati (7, p.21), sfatcomnoru (7, p.22), dizbatirea zădăniilor (7, p.38), fişticari şcoleri (8, p.3), concurenţâia şî crizusurili, haracter (8, p.4), în cvartalurili lucrătoreşti sânt pripasuri, haracterizând crizâsu, economiştilor burjuaznişi, vo câtiva ţâfri, nu-i poftoriri (8, p.5), a crizâsului (8, p.6), stăpânesc uciastoşili păn la on ghectar şî jiumătati, multi provinţâi, nălogurili, chităeni (8, p.18), teroru, zăbăstovşili, burjuazia chităianî, in Octiabri, şahtili (8, p.9), fărî inventari, bancurili (8, p.10), pământuri cazonişi, dizlegarea zădăniilor (8, p.11), zădania iasta (8, p.12), îşi puni ca zădanii (8, p.13), zăvodurili ghiganti, S'ezdu VIII (8, p.16), proţântu producţâii (8, p. 20), zăconu di disfăşurări, în strocu minimalnic di scurt (8, p.21), în strocu cel mai scurt, în vremea Octiabriului (8, p.23), otreadu nou, zădăşili noastri (8, p.24), mărind zădăniili uiti la lozungu, scriitorii burjuaznişi, biudjătu (8, p.27), strocurili însămânţati (8, p.29), zăvoduri nouî, ghiganturi (8, p.31), dobândirea neftii, avem şansuri, pi ţăment (8, p.32), în măsştabu (8, p.34), împotriva soiuzului sfatnic, aşa numiti „prom partii" contrrevoliuţâonari (8, p.35), la unii cileni a partiii (8, p.39), gheroism (8, p.42), mehanizarea, zăpasuri (8, p.44), ghidrostanţâia (8, p.47), cubometri (8, p.49), strocu di 5-7 ani (8, p.51), cocegarcî (8, p.57), dobândiri mehanizati, mehanizmurili, la chemarea nefteanişilor, şahtarii (8, p.53), nafta băte ca fântalu, toati fântalurili, distilarea naftii, transportu di naftî, di făcut naftoductu (8, p.54), dobândirea naftii, industria di naftî, pintru avtomobiluri (8, p.55), ţăhuriliviitoari (8, p.56), produşirea ţâncului, aliuminii nu sî făşe, ţânc, aliuminii (8, p.59), aliuminiu, ţâncu, ghigantu, tehnologhia, gorizontu" (8, p.60).

BDD-A29168 © 2019 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

b) prin atașarea dezinențelor personale românești la verbe rusești:

„aghiteazî țărănimea (7, p.5), crizâsurili sî poftoresc (8, p.5), grăbuesc șî exloateazî (8, p.7), îl ștrăfuiesc (8, p.8), Lenin poftorești (8, p.17), sî poati di grăbuit (8, p.23), haracterizând datili estea (8, p.28), cari comanduiesc (9, p.29), poftoresc (9, p.51), liubesc" (9, p.62).

IV. Cuvinte cu o nouă dezinență **–șia**:

„mărfnișia (7, p.16), fărâpământișia (8, p.10), ca e sî-și prăpădeascî niatârnișia (8, p.23), toatî grandioznișia mari (8, p.30), or și lărjiti șî priarmământati mai multi din zăvodurili cari amu sânt (8, p.55), sprijânindu-sî pi organizățâinișia, înțălepșiunea șî culturnișia lui (9, p.18), anii grei a podpolnișiii (9, p.26), întărirea apărarovrednișiii SRSS (9, p.34) sî întărească apărarovrednișia țării (9, p.39), relighioznișia (9, p.55), di râdicat produșirnișia trudii (10, p.19), sî lichideazî nigospodărnișia (10, p.27), niculturnișia (10, p.41), nimpotrivnișia economișeascî" (10, p.65).

V. Cuvinte cu sens neclar:

„garantarea *cumătatnicî* a companiii di sămănat (7, p.43), țara cutotu era atârnatî dila străini cu *arământarea* șî cruzâmea trebuinșioasî industriii (8, p.14), pi temelia *arământării* vechi (8, p.16), socoteala *arământării* vechi (8, p.17), aiasta-i *arământarea* fabricozăvodnicî (8, p.19), împotrijirili *traemântnișî* a massâlor truditoari (9, p.10), di *arământarea* naftului (10, p.6), di îmbunătățât împrejiurării *traemântișiii* a lucrătorilor - așa-i zădania "(10, p.26).

O primă concluzie care se impune este că, materialul faptic de natură sociolingvistică furnizat de către îndrumarul *Învățălnic pi obșteștiințî* este unul de excepție în istoria limbii române. Așa cum se va fi putut constata, numărul impunător de exemple atestate în cele 240 de pagini ale îndrumarului denotă efortul deliberat al Secției Lingvistice a Comitetului Științific Moldovenesc din RASSM de a introduce în uzul lingvistic termeni neologici ce țin de sfera social-politică, sfera agriculturii și a industriei creați în mod artificial, rupți de firea evolutivă a limbii, în esență – termeni falși. Or, cuvintele create artificial divulgă și o limbă artificială.

Așadar, considerăm că nu vom exagera afirmând că, în anii 1926-1932 noua politică lingvistică a URSS – *construcția lingvistică* a susținut și a promovat în RASSM o *limbă artificială* creată pe baza graiului viu – *limba moldovnească*.

Referințe bibliografice:

1. Arhiva Organizațiilor Social Politice a RM, fond. 49, reg.2, dosar.42, fila 5.

2. BAYLON, Christian. *Sociolinguistiquie. Societé, langue et discours*, deuxième édition, Nathan, 1996. ISBN 209 190048 7. 304 p.

3. CANUT, Cécile. A la frontière des langues. Figures de la démarcation. În: *Sociolinguistique du contact. Dictionnaire des termes et concepts*, sous la direction de Jacky Simonin et Sylvie Wharton, préface de Monica Heller. ENS Èditions, Lyon, 2013. ISBN 978-2-84788-369-5. 432 p.

BDD-A29168 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)

4. *Diccionari de sociolingüística*. Francesc Ruiz i San Pascual, Rosa Sanz i Ribelles, Jordi Solé i Camardons. ENCICLOPÈDIA CATALANA, Barcelona, 2001. ISBN: 84-412-0733-X. 328 p.

5. Didier de ROBILLARD. Normalization. În: *Sociolinguistique. Les concepts de base*. Ouvrage coordonné par Marie-Louise Moreau. Imprimé en Belgique. MARDAGA, 1997. I.S.B.N. 2-87009-664-X. 312 p.

6. Из справки Молдавского научного комитета в Молдавский Обком КП (б)У о работе лингвистической секции за 1926-1930 гг. În: *Сборник документов. Культура Молдавии за годы советской власти*, том.1, часть 2 Кишинев, 1975.

6. *Материали ла даря ди самы а кырмий пи аний 1927 шы 1928 с'ездулуй а IV-леа а Сфатурилор*, Едицыя КЫЦ-улуй шы СКН РАССМ, ану 1929.

Surse:

7. *Ынвэцэлник пи обштештиинцы темелиили зыдирий соцыалисти* ану а шиншя ди-нвэцэмынт, слобозышу II. Едитура Статникы а Молдовий, Тиришполя 1931 (51 p.)

8. *Ынвэцэлник пи обштештиинцы темелиили зыдирий соцыалисти* ану а шэса партя I. Едитура Статникы а Молдовий, Тиришполя 1931 (61 p.)

9. *Ынвэцэлник пи обштештиинцы темелиили зыдирий соцыалисти* ану а шэса партя II. Едитура Статникы а Молдовий, Тиришполя 1932 (72 p.)

10. *Ынвэцэлник пи обштештиинцы темелиили зыдирий соцыалисти* ану а шэптя ди-нвэцэмынт, слобозышу II. Едитура Статникы а Молдовий, Тиришполя 1931 (70 p.)

BDD-A29168 © 2019 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 16:56:18 UTC)